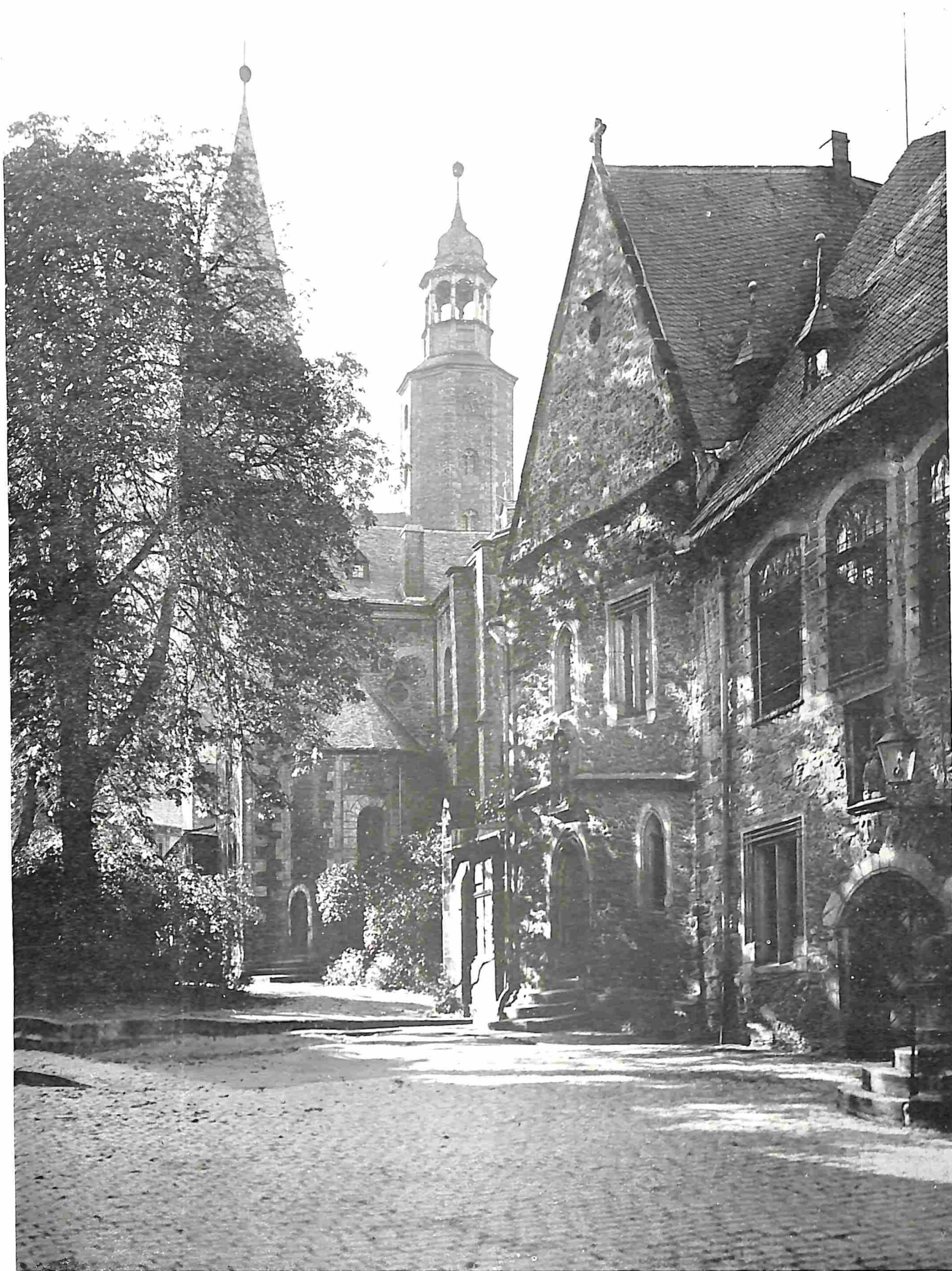

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 4

ZATERDAG 25 JANUARI 1936

GEDEELTE VAN HET STADHUIS EN DE MARKTKERK TE GOSLAR, DE KEIZERSTAD
IN DEN HARZ

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

GEDEELTE VAN HET STADHUIS EN DE MARKTKERK TE	
GOSLAR, DE KEIZERSTAD IN DEN HARZ (ILL.). . .	BLZ. 37
DE JONGE HERDER, NAAR HET DUITSC VAN ERNST	
WIECHERT (1)	BLZ. 38—39
CYPRUS (GEÏLL.). DOOR TH. VAN DAM.	BLZ. 40—42
PARELHAGEDISSEN (GEÏLL.). DOOR JOH. A. M. VAN	
DER VRING.	BLZ. 42—44
DE WIND EN DE BOOMEN (GEÏLL.). DOOR M. HOEN.	
	BLZ. 44—45
VOLKSGEBRUIKEN IN SERVIL (GEÏLL.). DOOR THOLE	
BEISHUIZEN	BLZ. 45—46
IN DE SERRES VAN MONTE-CARLO (GEÏLL.). DOOR THÉO	
DE VEER.	BLZ. 47—48
DRIJFIJS IN DE HAVEN (ILL.)	BLZ. 48

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

DE JONGE HERDER

1) NAAR HET DUITSC VAN ERNST WIECHERT

ZIJN vader werd gedood door een vallenden boom, tegen den middag van een blauwen zomerdag. Hij was de eenige, die, van den rand der open plek af, zag, hoe de top van den hoogen spar begon te trillen en hoe hij, zonder zooals anders heen en weer te zwaaien, plotseling om zijn eigen as scheen te draaien, héél snel, met horizontaal rond-wervelende takken, vóór hij neersuisde als een van zijn grondvesten losgeslagen toren en in den donder van zijn val den zachten kreet verzwolg, die bij het neerstorten der groene lawine aan zijn voet opklonk.

Het kind stond daar, de lippen, waarop het sap der boschbessen nog niet gedroogd was, half geopend, den blik star gericht op het geweldige en het beefde even zeer als de grond, waarop het met bloote voeten stond, tot de wolk stuifmeel met den zachten wind in het bosch weggetrokken was en de ontzaglijke groene massa, onbeweeglijk nu, dwars over de open plek gesmakt lag.

Het verwonderde zich niet, dat zijn vader niet te zien was, wiens kracht en stoutmoedigheid dit volbracht hadden, en evenmin de andere man, dien zij den „Soldaat” noemden, en die soms het scherp van de bijl aan den schouder legde, den langen steel als den loop van een geweer op hen gericht, terwijl hij dan op schrikwekkend misleidende wijze met de lippen schot na schot op hun wegstuivend troepje afgaf. En daar de kleine Michael nooit dezen dood en verderf brengenden geweerloop uit den weg ging, maar met onversaagde oogen zijn vroegtijdig einde afwachtte, nam hij een groote plaats in het hart van den „Soldaat” in en had deze hem een schitterende loopbaan als generaal voorspeld.

Eerst na een poosje, op den tast een doorgang zoekend in de groene wildernis der versplinterde takken, vond het kind zijn vader en den Soldaat. Den eerste stil op den rug liggend, de bijl nog in de handen, een smalle roode streep tusschen de lippen,

ofschoon er in het omgewoelde mos geen bessen te zien waren. Den andere voorover, de armen uitgebreid, met een sparretak, zoo dik als een jonge boom, over zijn rug, die hem vreemd plat en als het ware slap voorkwam onder het roodbruine juk.

Een tijdje nog zocht het kind naar den steel van de bijl, waaruit de Soldaat den dood op hen placht af te sturen, vond hem echter niet, zette de beide blauwe pannen met soep en vleesch in de schaduw van den gevallen stam en ging toen bij zijn vader zitten, geduldig wachtend, hoe dit vreemde verstopperij-spelen zou afloopen.

Over het naar de aarde gekeerde voorhoofd van den doode boog zich, op wonderlijke wijze onverlet, een stengel zomerklokjes en van het teer geaderde blauw dezer bloemen ging de blik van het kind naar het vreemde wit van het overschaduwde voorhoofd en weer terug. In het groene huis, op den drempel waarvan hij zat, sidderden gouden vlekken van de zon, die hoog achter hem stond. Uit de blanke breukplaatsen der takken droop reeds, sterk geurend, helgele hars, en glanzend, met kloppende flanken, gleed het lijfje van een hagedis langs vaders handen. En na een poosje, waarin de roep van den wielewaal met lieflijke eentonigheid over het woud gevallen was, wist het kind niets beters te beginnen, dan de beide grooten na te doen, de oogen half te sluiten en weg te glijden in een lichten sluimer, tot een van hen, het spel moede, als eerste tot het oude leven terug zou keeren.

Het kind werd wakker van een zacht steunen, dat diep onder de takken vandaan scheen te komen. Het was de Soldaat, die nog in dezelfde houding lag. Het steunen klonk, als had hij den mond vol aarde en als zou hij nooit meer in staat zijn, dien helderen, scherpden doods-roep met zijn lippen te maken. Maar nog vóór het kind in staat was zich los te maken uit den wirwar van vervluchtigende droomen en het onbewust aanvoelen van den dood, zag het, zooals het bij slapenden meermalen gezien had, hoe de kleine, donkere boschvliegen om het gezicht van zijn vader zweefden en dat zijn slaap te diep moest zijn, om ze met een armbeweging uit zijn ooghoeken te kunnen verjagen.

Op dit oogenblik gaf het kind — voor den eersten en tevens voor den laatsten keer — een luiden snik, daar diep in zijn onderbewustzijn iets hem den toestand aanvoelen deed, brak toen tusschen de sparretakken een reeds verwelkende lindentwijn af en zat daar uur na uur, de bladeren heen en weer bewegend langs de oogen van zijn vader, terwijl het steunen van den Soldaat eentonig en regelmatig als het ware uit den grond opklonk.

Het kind was zich wel bewust, dat het goed zou zijn, naar de grauwe huisjes van het dorp te loopen, zijn moeder of een der andere grooten bij hun dagelijksch werk op te zoeken en hun te zeggen, dat hier in het bosch twee mannen onder een boom lagen, niet slapend en toch niet wakker, en dat de Soldaat wel niet meer in staat of willens zou zijn, de bijl aan den schouder te leggen en schot na schot uit zijn mond op den vijand te lossen.

Zóó goed was het kind zich dit in zijn hulpeloosheid bewust, dat het een paar keer uit zijn groene grot liep, over de open plek naar den rand van het veen, dat met zijn kreupeldennen blauwachtig tegen den witten hemel afstak. Maar toen het zich met een

laatststen afscheidsblik weer omwendde, zag het de donkere boschvliegen weer om de oogen van zijn vader zweven en het leek hem, dat hij die stille oogen niet mocht prijsgeven aan de lastige dieren. Daarom keerde hij telkens terug in zijn donker huis, waarin de zonnebalken nu reeds vlakker lagen, zette zijn eentonig werk voort en verweerde zich met samengeknepen wenkbrauwen tegen het aldoor toenemende gevoel van kille en hopelooze verlatenheid.

Eerst in de vallende schemering vond men de beide mannen en het kind. „De vliegen”, zei Michael, toen men hem vroeg wat er gebeurd was. „Er moest iemand hier blijven, om de vliegen te verjagen”.

Zij tilden den doode en den stervende op, wiens kruis door den sparretak gebroken was, vlochten twee baren van groene takken en keerden naar het dorp terug, waar alle deuren open stonden en waar het vee aan de kettingen loeide, als bespeurde het den koelen adem des doods.

Michael was zes jaar oud, toen dit gebeurde en de achting van volwassenen zoowel als van zijn makkers viel hem toe, omdat hij als een dappere wachter daar in het huis van den dood gezeten had. Dit hielp hem evenwel niet verder op zijn levensweg, dan dat men hem vroegtijdig op posten plaatste, die anders niet aan een kind van zijn jaren toevertrouwd werden, zooals bijvoorbeeld achter de paarden, die de dorschmachine aandreven, of bij een koe die kalven moest, of bij kinderen, die men alleen moest laten, wanneer de markt of de oogst de grooten van huis riep.

Hij deed dit alles, zooals men verwachtte van hem, die zoo vroeg reeds op de proef gesteld was: stil, waakzaam, omzichtig en met een ernstige waardigheid, die nooit belachelijk was. Zijn moeder, klein, gebogen, maar taai als een wilgenroede, verdiende als het ware loopend haar brood, kon ploegen en paddestoelen drogen, sprookjes vertellen en droomen uitleggen, preeken en voorspellingen doen, jonggeborenen en dooden wasschen, en door haar onversaagde flinkheid leek de bittere armoede in hun huisje niet een heer, maar een knecht, die naar believen behouden of ontslagen kon worden.

„De meester”, kon de moeder in haar simpele wijsheid tegen Michael zeggen, „de meester, zie je, heeft een vast tractement en een stok. En de boschwachter heeft een vast tractement en een geweer. Maar de meester kan geen boschwachter zijn, want dan zouden de hazen lachen en de boschwachter kan geen meester zijn, anders zouden zelfs de kleinste snotneuzen lachen. Zij zijn allebei te dom, om iets anders te zijn. Maar jij moet zooveel leren, dat je alles kunt zijn, ook zonder stok en zonder geweer. Hier van binnen moet je van alles hebben, zie je, stok en geweer en toga en zegel. En toen Saul uit-trok, om een ezelin te zoeken, vond hij een koningskroon!”

Weliswaar leek het Michael, die bij den haard zat en een lepel sneed, dat er weinig kans voor hem bestond om een koningskroon te vinden, en wist hij ook niet precies, wat hij met een gouden kroon op het hoofd had moeten beginnen achter de paarden, die den spil van de dorschmachine draaiden, maar wanneer hij goedmoedig en met vriendelijke nuchterheid uit de filosofie van zijn moeder datgene schrapte, wat hij de „lammerstaart” noemde — want bij de grijze, ronde en gezellig gesloten vormen dezer dieren

leken de staarten hem een vergeten of aangeplakt sieraad — dan bleef er toch nog veel over, dat hem aan zijn vader herinnerde, aan diens heldere, wakkere, onbevreesde oogen, zijn fiksche, nooit verlegen handen, zijn nimmer aarzelend woord, zijn gang, die als een voorjaarswind was en in zijn herinnering kwam, stil daarin bewaard, het beeld op van den blijmoedigen doode, die verslagen lag onder den zwaren vijand, terwijl zijn makker, den mond vol aarde, niet meer in staat was, met bijlsteel en lippen den loggen overwinnaar smadelijk op de vlucht te jagen.

„Michael, de zoon eener weduwe”, had de onderwijzer plechtig voor zich heen gezegd, toen hij de namen der jongsten in zijn groot boek geschreven had, en daarmee als het ware een oud-testamentischen glans om het hoofd van den armste van de klasse gelegd. Toch scheen deze zich daarmede tevreden te stellen en voorloopig niet te verlangen naar hoogere zaken, een koningskroon bijvoorbeeld. Hij leerde, zooals de wet dat voorschreef, letters en lettergrepen, spreken en het één maal één, maar er kwamen niet vroegtijdig psalmen uit zijn mond en, onder-vraagd naar den dieperen zin der geschiedenis van David en Goliath, antwoordde hij droog en zakelijk, dat die herdersjongen heel waarschijnlijk een slinger van hazelaarhout gehad had, omdat dit het taaiste en tevens het buigzaamste was en het den steen lang genoeg tusschen de opengespleten uiteinden hield en ook precies op tijd liet wegvliegen. Maar dat daarmee te treffen een kunst was, waarvoor je nu niet juist David behoefde te heeten.

Deze verklaring, hoewel zonder hoogmoed geuit, verwekte eenig opzien, omdat hier een kind uit een arm veendorp over een herder en koning en psalmdichter als van hunsgelijken sprak en ook de onderwijzer schudde zacht misprijzend het grijze hoofd, gaf te bedenken, dat het toch in de eerste plaats wel niet op de houtsoort aankwam en was eerst tevreden, toen Christoph, de zoon van den dorps-schout, met van eerbied trillende stem heel luid verklaarde, dat het op den Geest Gods aankwam, die den strijder vervulde of niet vervulde. En toen de geheele klasse in koor, geleid door de hand van den onderwijzer, naar toenmalig gebruik het gevondene herhaalde, dat het op den Geest Gods aankwam, die den strijder vervulde of niet vervulde, sprak Michael deze waarheid mede uit, even ernstig als de anderen, en in de middagrust, toen velen om Christoph heen-stonden en hem bewonderden, weersprak hij diens woorden niet, maar at zijn droog roggebrood, terwijl hij met de bloote beenen van zijn rechtervoet den naam van den grooten strijder in het zand van de schoolplaats schreef.

Ook scheen het lot voor hem — zooals voor alle armsten in veendorpen — bepaald te hebben, dat hij zijn levensweg daar zou beginnen, waar ook Saul of David dien begonnen waren, al was het ook geenszins te verwachten, dat het einde van dien weg naar een koningskroon zou leiden. Hij begon, zooals de wetten van een dorp dat voorschreven, met de ganzen, omdat deze dieren het minst in tel en het gemakkelijkst te hoeden waren. Aan de hoogmoedig geloochende schrandereheid van deze dieren ontleende hij veel, hetgeen hem bij volgende, hoogere ambten nuttig zou zijn, geraakte met hen thuis in de wereld der weiden, der plassen, der schrale

(zie verder blz. 48)

DE RUÏNES VAN DE ST. GEORGE-KERK (LINKS) EN DE MOSKEE, EENS DE KATHEDRAAL VAN ST. NICOLAÏS (RECHTS) TE FAMAGUSTA

CYPRUS

DOOR TH. VAN DAM

O ja, Cyprus! dat eiland daar ergens bij Klein-Azië! — Met dezen sprong in het vage gisten de thuisblijvenden, waar de vrachtboot zoo ongeveer zwalkte en waarheen die, nadat zij Sicilië had aangedaan, daar gelost en besluiteloos een halven dag buiten de haven gelegen had, nu doelbewust koerszette. ☼ Drie vrouwelijke passagiers, belust op avontuur, op een schip met leegte ruimen! De vraag was, waarmee de belustheid van de drie en de holle buik van de vierde zouden worden gestouwd. ☼ Op een echt Oostersch-warmen dag, hoewel al in November, zagen we 's ochtends tegen vijven Limassol liggen, de eenige havenplaats van belang op Cyprus' zuidkust. ☼ Nu we, zelf van Sicilië komende, linea recta bezuiden Creta langs, vijf dagen den tijd hadden ons wat te oriënteren, voelden we ons eenigszins beter van 's eilands ligging op de hoogte, dan de dierbare achtergeblevenen, die, tenzij ze het dadelijk in den Bos-atlas nazochten, ons, mitsgaders eiland, in het wilde weg ergens in dien uithoek van de Middellandsche zee zouden willen ankeren. ☼ Hoort men echter, zooals wij, den kapitein voldaan verkondigen, dat „ze” (de boot) gemiddeld 9 Engelsche mijlen per uur geloopt heeft, in vijf dagen Sicilië een kleine 1100 mijlen achter zich latend, dat we tusschen den derden en vierden dag bezuiden Smyrna voeren, dat het van Limassol naar Beyrout maar een wippertje is van 120 Eng. mijlen en dat het voor luidjes uit Alexandrië of Port Saïd, als ze noodig aan hun vacantie toe zijn, een gezondheidsreisje heet om met de snelle Khedivial in 19 uren naar Cyprus te varen, dan hebben we 't idee alsof we deze kontreien op z'n minst „comme notre poche” kennen! ☼ Hoe echter het eiland zelf, zijn natuur, zijn steden en bevolking zouden zijn, zouden we bij nadere kennismaking mer-

ken en wel in de drie weken, die door den reeder als maximum waren gesteld voor het laden van eenige duizenden tonnen karobben (boonen van den Johannesbroodboom). ☼ Op dien vroegen morgen in November was het eiland zelf, van de brug gezien, voor ons nog „terra incognita”, hoe diep we ook in onze oude schoolkennis gegraven hadden. Want meer dan enkele schimmen van Romeinen, die hun koopvaardij-schepen naar Cyprus zonden en wat kruisvaarders, aldaar gestrand op weg naar het Heilige Land, wilden er niet uit opduiken. En veel wijsheid uit de boeken van de scheepsbibliotheek hadden we ook al niet kunnen delven, want een etymologische gids, die den naam Cyprus van Kupros (koper) weet af te leiden en je daarbij de zeker aardige bijzonderheid opdischt, dat het zwaard van Alexander den Groote, hem geschonken door den koning van Citium, van Cypersch koper was, zoo'n gids slaat toch maar een poover figuur tegenover een handigen Baedeker! Het gloednieuwe „Handbook of Cyprus” van Sir Ronald Storrs & Bryan Justin O'Brien was ons toen nog volmaakt onbekend. ☼ Van de scheepskaat hadden we ons maar eenige namen eigen gemaakt: Nicosia, (zeker de hoofdstad), Kyrenia, Baffo, Famagusta, Salamis plezierig bekend aan en in een funeste comices de Perzen voor dit Salamis te laten verslaan, maar een van ons verjoeg hen beiden even snel uit den in werkelijkheid zeer wijden zeeboezem voor Cyprus' Salamis naar de authentieke „zeeëngte” bij Athene. ☼ Anders en beter dan ons zou het den bijbelvasten vergaan zijn, want dezen zouden vlotweg hebben vastgesteld: „Handelingen zooveel . . . Cyprus, het eiland, waarlangs Paulus bezuiden den

wind voer en waar hij een andermaal landde met Barnabas en Johannes Marcus en er den proconsul Sergius Paulus bekeerde." ☼ Dien bewusten morgen gingen we dus met de sloep naar wal, gewapend met het heilige voornemen om iets meer te weten te komen van het land, achter die reeks klein-gekuifde bergen, groener van aspect dan een reiziger, die het laatst aan wal ging op de dorre zuidkust van Sicilië, wel zou verwachten. ☼ Aan den voet van deze bergen ligt het kleine, maar belangrijke havenstadje Limassol. Een plaats, waar de nog felle Novemberzon blakerde op rechtvaardigen en onrechtvaardigen, op de nieuwe, propere kantoorgebouwen in de handelswijk, twee, drie nette hotels en eethuizen rijk en op de drukke volksbuurt met haar kronkelende, nauwe straatjes, haar groote drukte en haar steeds aanwezige Oostersche etensluchtjes. ☼ In deze buurten trof van de mannenkleeding ons dadelijk de wijde, tusschen de beenen in een stolpplooi hangende kniebroek, waaronder de roodgekouste beenen, vaak met gespschoenen, alleraardigst afstaken. De enkele buitenman, die er tusschen verzeild was geraakt, onderscheidde zich door zijn zwaar beslagen kaplaarzen, welke hem tegen de beten van de veelvuldig voorkomende slangen moeten beschermen. ☼ Volgens de legende was het eiland zoo vol van dit ongedierte, dat de heilige Basilius in zijn klooster katten fokte om er de streek van te zuiveren. Een Venetiaansche monnik, echter geen ooggetuige, verhaalt, dat de katten tegen etenstijd op het gelui van de klok zich bij het klooster verzamelden. Geen uitgelezen Cyperische kattenschaar, maar een troep zielige mormels moet het geweest zijn: de een zonder ooren, de ander zonder staart, een derde blind, alle verminkt in den oorlog tegen de slangen. Maar om op de kleederdracht terug te komen, bij de vrouwen vielen ons op de zwarte, vierkante doekjes, met kokette witte pikootjes, losjes om hun donker, krullend haar geknoopt, dat zij in twee vlechten dragen. ☼ Heel wat prachtige, donkere oogen — gelukkig zonder die afzichtelijke oogziekten uit Afrika en Sicilië — hebben onze auto nagestaard toen deze ons over vrij smalle, maar uitstekend onderhouden wegen het binnenland invoerde, naar Nicosia, de hoofdstad. Steeds hooger steeg de weg de bergen in, zich windend om de lichtgele zandsteenrotsen met aan de linker hand een tamelijk diep en breed ravijn, waar in beter tijden, dat wil zeggen na een regenachtigen zomer, waterhoort te stroomen. ☼ „Ja . . .” vertelt onze geleider, een tweede markies van Carabas, want alle pakhuizen onderweg waren zijn pakhuizen, alle sigarettenfabrieken en wijnzaken zijn eigendom. — „ja, water heeft het land bitter noodig”. Van half October tot Januari en van Maart tot Mei moet het land zijn watervoorraad kunnen opdoen en in een oase herchapen worden; moet men eens, tweemaal kunnen

oogsten vòòrdat de verzengende zomerhitte alles verdort. ☼ Na een anderhalf uur rijden kwamen we door gehuchtjes, waar we alweer den wijnstok tegen de pergola's geleid zagen groeien. Het gezicht bevreemde ons toch even, zòd tropisch had het landschap tot nu toe aangedaan! Zonder dat het ons opgevallen was, waren we evenwel ongeveer 600 m gestegen en niet voor niets liggen nog een honderd meter hooger de plaatsjes Troodos, volgens den gids het Paradijs van het Oosten, en Platres, een tweede St. Moritz voor de bewoners uit omringende heete landen. ☼ Druiven wijzen op een der druiven waardig klimaat en zòd heerlijk worden deze hier, dat er de alom bekende witte en roode wijnen uit geperst worden. De Othello, om er maar een te noemen, — un bon petit vin! — dat zouden zelfs de Franschen moeten bekennen, gaat volgens het zeggen der Cyprioten in het buitenland grif voor een zware Bourgogne door. En dan de heerlijke, gouden Commenderia, die op den naam staat der oude Hospitaalridders, toen deze, omstreeks 1300, nog heer en meester waren in Kolossi, hun commandeurscentrum aan de zuidkust van het eiland. ☼ Wat de druiven zelf betrof, die waren zoo juist geoogst. Hoe graag hadden we anders de prachtige, lange trossen niet zien hangen aan de pergola's en de houten balkonades, die de bergwoningen rijk zijn. Echter namen we, voor een paar cent het kilo, er een heele waschmand vol mee aan boord. Heerlijk waren ze, die groote, kogelronde druiven met hun aardig, rood blosje, aan trossen, die aan de hand van een gestreken arm tot op den grond bengelden! In de grijze oudheid golden paardrijden en een stevig glas wijn als de meest afdoende middelen tegen de derdedaagsche koorts. ☼ De auto's gaven theateffecten aan de boomen aan weerszijden van den weg. Een enkele maal gloeiden in het donker de oogen van een vos of een ander klein roofdier. Omtrent de bosschen werden we ingelicht, dat de meest voorkomende boomsoorten hier steeneiken, Aleppopijnboomen, ceders, platanen en jeneverboomen zijn. ☼ Nu de avond gevallen was, waren we van de hitte danig in de kou gekomen. De auto hield even voor een herbergje, een echte wayside-inn, stil. De waard bleek echter het klappen van de zweep, in ons geval het handgeklap van onzen gids, te ken-

WATERKASTEEL VAN KYRENIA

nen, want na even te hebben gewacht kwam hij naar buiten met op een blad bakjes Turkish delight, hier „lochoumi” genaamd, met glaasjes water, welke combinatie die in-zoete gom pas inderdaad tot een „delight” maakte! ☼ En toen maar weer voort, want van de zuidkust is het toch wel een 3½ uur rijden naar de hoofdstad Nicosia, gelegen in de vruchtbare Messaorie-laagvlakte, die het bergachtige zuiden scheidt van de Kyrinia-reeks en de Karpas aan de noordkust. ☼ Van veel verkeer onderweg was nu juist geen sprake. Een enkele boer, dien onze geleider, naar hij later verhaalde, in 't Grieksch had toegevoegd: „Wel? Wien heb je vandaag weer vermoord?” — Een Hollandsche boer zou zeker niet zoo zachtzinnig geantwoord hebben als deze Cyprioot: „Niemand, Heer. Ik ben een braaf man!” — Een Grieksch-orthodox priester, aartsvaderlijk op een ezel gezeten, werd uit de auto en passant om zijn zegen gevraagd, die onze dux, ondanks het weinig plechtige van het moment, nog deelachtig werd ook! ☼ Op dezen eersten tocht maken we ook kennis met het eenzaam wiegende dwaallicht, dat, naderbij gekomen, een lantaren blijkt te zijn, bengelend tusschen de voorpooten van een kameel, die plechtstatig een tiental meestal zwaarbepakte soortgenooten vòdrgaat. ☼ Nicosia! Niets intrigeerders dan in het donker in een wildvreemde stad te belanden! Er is de spanning van wat er den volgenden dag, bij zonlicht, al niet te zien zal zijn! Want de eerste indruk van de Aja Sofiamoskee, van het bisschoppelijk paleis, had, later op de avond, bij helderen maneschijn, verwachtingen voor den komenden dag gewekt. ☼ Zoo zeker als in het daglicht de bekoring van een gotisch portiek hier, een fijn minaretje elders tot zijn recht zou laten komen, zoo aanmerkelijk zou de locale kleur van het Turksche koek- en banketwinkeltje er op verliezen! Want hier moet je alleen maar bij kaarslicht zijn en het van honing en olijfolie druipende feuilleté, voor den klant aan een vork geprikt, eten, onwetend van alle vuile vingers die er aan geprutst hebben om het tot werkelijk zoo iets lekkers te maken. Het halfdonker kan toch niet verbergen, dat boven je hoofd talloze vleermuizen piepend en fladderend zich los maken en weer met hun nagels vasthaken aan de doorrookte balken van de zoldering. Van onder de tafel glinsteren de oogen van het, voor het eiland steriotype, wit met bruine papillotten-krulhondje je tegen, in afwachting van het noodige, dat er zeker af zal vallen. (Slot volgt)

„NU zullen wij den Koning van Pruisen spoedig gevangen in Parijs zien!” meende een Fransche markies op een hofavond, kort vóór den slag bij Rossbach in den Zevenjarigen Oorlog. ☼ „Zoo,” zei de hertogin van Orleans, „dan zal ik misschien toch eens een — Koning zien!”

PARELHAGEDISSEN

DOOR JOH. A. M. VAN DER VRING

OF ge Parelhagedissen kent, weet ik niet, ja, zelfs niet of ge U voor hagedissen in het bijzonder en reptielen in het algemeen interesseert. Behalve bij een enkelen liefhebber onder u staan deze dieren bij het meerendeel van het publiek nu niet in een bepaald goeden reuk en toch verblijven zij mijns inziens onze belangstelling in hooge mate, zooals de geheele natuur, zooals al wat leeft, daarop zeer zeker aanspraak mag maken. ☼ De groote, sterke paralhagedis, uit Spanje, N.-Afrika en Zuid-Frankrijk wel een der meest forsche bewoners onzer terraria, is een prachtige vertegenwoordiger van zijn familie en dus zeer zeker gerechtigd onze aandacht voor een wijle te vragen. Misschien kent ge de sierlijke Smaragdhagedis, die in tal van kleine en groote exemplaren zuidelijke, warme streken bewoont. Bijna onmerkbaar gaat deze in de krachtiger gebouwde parelhagedis over. Het is mogelijk dat deze laatste door meerdere forscheid een weinig aan sierlijkheid inboet. Er zijn weliswaar hagedissen, bij welke de gratie van vorm en houding ons meer treft dan bij de parelhagedis. ☼ Van een gemis mogen we hier echter niet spreken, want juist het massale en forsche behoort bij haar grootere afmetingen en verleent het dier een bijzondere bekoring. Ook bij hem is de grondkleur smaragdgroen, naar boven in een groenachtig geel overgaande, waartusschen zich donkere cirkels afteekenen. De flanken

DE WATERPOORT TE FAMAGUSTA OP CYPRUS

ken prijken met twee rijen donkerblauwe vlekken, aan welke omstandigheid het dier zijn naam dankt. Dat het stevige knapen zijn, wordt u duidelijk, wanneer ik u vertel dat de totale lengte tot 60 cm kan bedragen, waarvan ongeveer de helft aan den staart komt. ☼ De krachtige driekante kop is met schilden bedekt en vertoont ons aan weerszijden het zwarte trommelvlies, dat bij hagedissen uitwendig zichtbaar is. De pooten, vooral de achterste ledematen, met sterk gespierde dijen en lange teenen met scherpe klauwen, zijn ons het bewijs van kracht en garandeeren vaardigheid ook bij het klimmen en bij voortbeweging op oneffen terrein. De buik rust meestal op den grond. Nu en dan komt de typische, gespleten, vleeschkleurige tong te voorschijn, als om te onderzoeken wat zich aan haar voordoet. Zijn goudomrand oog met donkere pupil verradt dikwijls één en al levendigheid en toch ook weer die rust, welke bij hagedissen zoo zelden wordt aangetroffen. ☼ Het wijfje is eenvoudiger van kleur en tekening, hoewel mannetje zou overeenkomen. Zooals reeds gezegd, zijn het flinke knapen, voor wie niets, dat in kracht de mindere is, zich veilig kan gevoelen. Hun voedsel varieert van muizen tot wormen en insecten. Ja zelfs het vleesch van kleinere soortgenooten wordt niet versmaad. Zoowel zoogdier, vogel, reptiel, amphibie,

Foto van der Vring

PARELHAGEDIS (MANNETJE)

geleedpootige, als worm en weekdier, komt op hun spijskaart voor. Ter afweer kunnen ze ook u zelfbehoorlijk in den vinger bijten, wanneer ze op aanraking of zelfs nadering niet bijster gesteld zijn. Zelfs veel kleinere smaragdhagedissen zag ik wel met hun soortgenooten in den bek loopen, zooals een hond, die een stuk wild apporteert. Het is dan ook niet aan te raden deze reuzen onder onze terrariumbewoners met kleiner gedierte, voor zoover het niet als voedsel bestemd is, in één ruimte samen te brengen. Ondanks dit alles kennen ze hun verzorger zeer spoedig, ja, aten parelhagedissen, die, juist gearriveerd, in hun nieuwe woning werden overgebracht, direct uit de hand. Bijna steeds heeft slechts datgene, wat beweegt, voor hen de beteekenis: voedsel. Toch zullen ze, „in het vuur van den maaltijd”, ook wel eens in voorgeworpen vruchten happen, ja, sommige exemplaren zelfs als vele smaragd- en muurhagedissen, gerekend kunnen worden tot degene, die ook zoet fruit waardeeren. De levende prooi wordt met vluggen beet tusschen de krachtige kaken geklemd, waarna de kop geweldig wordt geschud, als om het gevangen dier te verdooven, waarop het langzaam, in z'n geheel, naar binnen wordt gewerkt. Mossrietjes, grashalmen of andere ongerechtigheden worden met een handige beweging van den voorpoot, dan wel door vegen van den bek langs een ruw oppervlak, bijv. een steenachtigen bodem, verwijderd; het tongetje gluurt nog een paar maal naar buiten, (hij likt z'n bek af) en mijnheer is gereed voor slachtoffer nummer twee, hetwelk de eer heeft den bijna onverzadigbaren eetlust van onzen parelhagedis te mogen stillen. ☞ Heerlijk is de houding waarin ge het mannetje zoo vaak kunt verrassen. Het scherpe oog getuigt van een en al attentie voor wat om hem is en toch zit hij roerloos neergeplakt tegen het rotsmassief, in wondere houding, als een meesterstuk, voortgekomen uit de hand van een begenadigd kunstenaar; de achteloos afhangende staart valt met heerlijke golving, zonder storenden kronkel; kortom, alles wat maar zweemt naar gemis aan sierlijkheid schijnt dit dier vreemd te zijn. Als een roofridder uit de middeleeuwen overziet hij van z'n hoge rustplaats het terrein, waarop hij met de hem geschonken krachten, met z'n wonderlijke aandriften en neigingen, zijn leven te leven heeft. Als het schuinvallend zonlicht hem vermooit en doet glanzen, is hij in z'n fel en toch zoo voorzichtig loeren, in z'n openstaan voor alle indrukken uit de buitenwereld, uit zijn wereldje, dat hij met de hem meegegeven factoren te beleven heeft, voor mij een beeld van die reusachtige kolossen uit een nevelachtig en ver verleden, die destijds met ons onbekende krachten en

vermogens een voor ons even geheimzinnige wereld bevolkten en beheerschten.

De wind en de boomen

DOOR M. HOEN

OM ons huis loeit de storm. In de verte, over het uitgestrekte weiland, komt hij aanrollen en zijn geluid, laagzingend in mineur, zwelt langzaam aan tot het met een plotselingen dissonant eindigt. Met een woedenden stoot is hij tegen de muren van het huis aangebots en met groote kracht schudt hij aan de ramen, rukt aan de dakpannen en alles wat niet binnen de veilige omheining van vier muren is gebracht, rolt heen en weer, totdat het door zijn geweld is vernield. Steeds krachtiger, steeds sterker wordt zijn geluid en heftiger zijn aanvallen op het huis. Gerommel op het dak, geklepper aan de vensters, het neemt alles nog toe, tot er plotseling ergens een boom omwaait of een venster wordt ingedrukt. Dan komt er een oogenblik van herademing, de tol is betaald en wij behoeven niet langer in spanning te wachten of het hem gelukken zal iets te vernielen en of het pas gebouwde huizenblok met zijn dunne muren wel bestand is tegen zijn kracht. We sjouwen met planken en hamers, wij zijn in actie om te herstellen en vergeten een tijdlang zijn ruw geweld, tot we den volgenden morgen zijn vernietigingswerk overal aanschouwen. Dwars over den breeden weg liggen de oude, hoge boomen. Niet een, maar wel tientallen werden door den stormwind geveld en de modderige wortels steken loodrecht in de lucht. De laag aarde boven het grondwater was niet diep genoeg om weerstand aan de rukwinden te bieden. De wortels, die niet in het bodemwater kunnen leven, hadden in de grondlaag daarboven geen ruimte genoeg om zich diep te verankeren en hun stelsel verliep dus bijna horizontaal, straalsgewijs om de inplanting van den stam. Veel steun aan hun onderaardsche vertakking hebben de reuzen in ons land dus niet. Maar nog meer heeft de wind op zijn geweten. Als hij tot storm aanzwelt, loopt het boomenleven in zijn geheel gevaar te worden vernield, maar ook in het gewone leven wordt er

Foto van der Vring

DE FRAAIE TEEKENING VAN DEN PARELHAGEDIS IS OP DEZE AFBEELDING GOED TE ZIEN

B U I T E N

44

dagelijks tusschen wind en boomen, vooral wanneer zij niet aaneengesloten leven, een voortdurenden strijd gestreden. Door zijn, bij tijd en wijle, groote stormkracht kan de wind dus

op zuiver mechanische wijze aan het boomenleven een einde maken en op deze manier heeft hij weinig invloed op den groei en de vegetatie van een bepaald landschap. Hoogstens wordt men voortdurend aan zijn kracht herinnerd door een geweldigen boom, die jarenlang langs den boschrand blijft liggen. Maar de werking van den krachtigen wind, die steeds uit denzelfden hoek waait, kan zijn stempel op het geheele landschap drukken. Zijn werking is dan ook in de meeste gevallen niet mechanisch, maar physiologisch, want heftige wind kan dezelfde uitdrogingsverschijnselen te weeg brengen als groote droogte. De lucht boven de verdampende bladoppervlakken wordt steeds weggeblazen, zoodat de met waterdamp verzadigde lucht immer plaats moet maken voor drogere. De bladeren en knoppen aan den windkant hebben het dus hard te verantwoor-

den, want de watertoevoer uit den bodem is niet zoo groot, dat zij het geleden verlies voortdurend kan herstellen. De bladeren verdorren en de knoppen kunnen zich niet ontplooien, zoodat op den duur eigenaardig vervormde boomen ontstaan, gebogen volgens de hoofdrichting van den wind en soms maar voor de helft ontwikkeld. Ieder kent natuurlijk deze, door den wind, verwrongen boomen langs onze kust, maar ook alleenstaande boomen, die veel wind van één zijde ontvangen, ver-

toon min of meer een afwijkenden vorm en sommige lanen, die hoog uitsteken boven het omringende struikgewas, krijgen een ijlen vorm. Een mechanische werking van zanddeeltjes, die door de wind worden meegevoerd, verergeren het kwaad

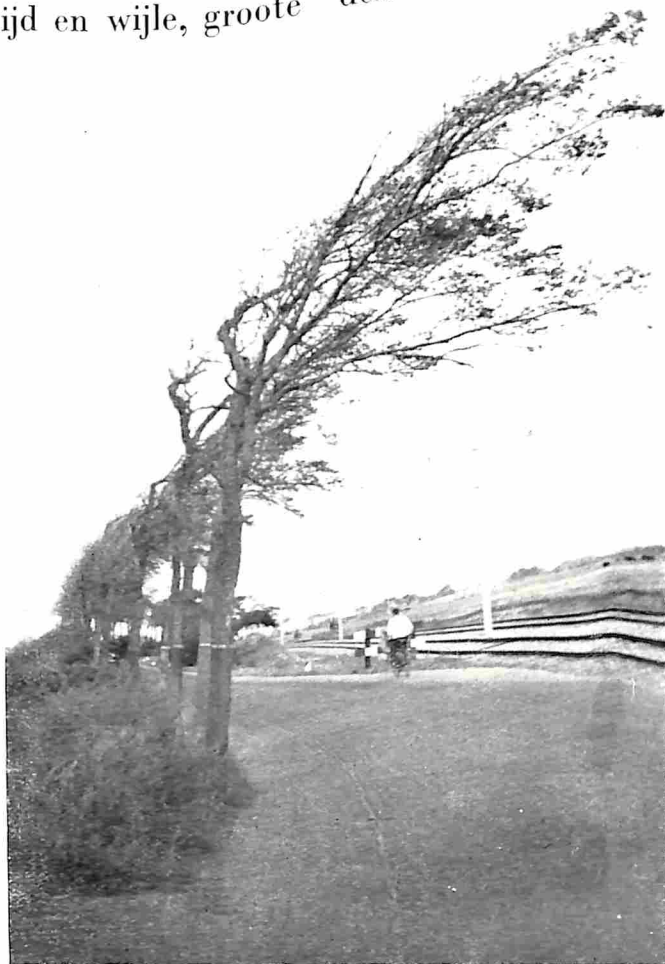
bovendien. Ook in het hooggebergte, in de buurt van de boomgrens, ziet men overal de kracht van den wind en den strijd tusschen hem en het plantenleven. Het onderste gedeelte van de takken, die meestal op heel geringe hoogte uit den stam ontspringen, wordt in den winter beschut door een dikke sneeuwlaag. Hierop toetst de wind zijn kracht dus slechts gedurende een gedeelte van het jaar, maar de slijpende werking van stof-en-gruisdeeltjes direct boven die sneeuwlaag is des te duidelijker te merken, want in deze z.g. „Schliffzone”, het stuk stam dat boven de sneeuw uitsteekt, ontwikkelt zich geen enkele tak. Een eindje daarboven kunnen zich nog wel weer een paar twijgen ontwikkelen, maar tot volle ontplooiing komt de boom hier niet. ☼ Het is dus de wind, die het boomenleven hoog in de bergen belemmert en het is ook de wind, die de boomgrens in het Noorden bepaalt. Vroeger meende men wel, dat hier misschien de invloed van temperatuur of licht de voornaamste factor was,

maar men meent tegenwoordig dat de wind hier zijn „Halt” uitspreekt. Natuurlijk is de weerstand van alle boomen niet even groot. Gehard tegen den

stormwind zijn o.a. de berk, de zilverspar. *Abies pectinata* en de bergden. *Pinus sylvestris*. Bij de bebossching van streken, die aan een bepaalde windrichting zijn blootgesteld, vooral in de Alpen, zal men dus met dezen factor van betekenis rekening dienen te houden.

FONTENELLE was een der grootste „galants” van zijn tijd en iemand, die nooit om

een antwoord verlegen zat. Eens werd hem een definitie gevraagd van een mooie vrouw. „Een mooie vrouw is een paradijs voor de oogen, een hel voor de ziel en een vagevuur voor den geldbuidel,” antwoordde hij.

IEPENBEPLANTING IN DE NABIJHEID VAN DE KUST. AAN DE WINDZIJDE ZIJN DE BOOMEN NIET TOT ONTWIKKELING GEKOMEN
(Foto uit „De weg in het landschap”, Uitg. v. d. Ver. Het Ned. Wegcongres)

DWARS OVER DEN WEG LIGGEN DE OUDE, HOOGGE BOOMEN...

VOLKSGEBRUIKEN IN SERVIË

DOOR THOLE BEISHUIZEN

MEN behoeft niet ver te gaan om te constateren dat natuur, klimaat, landschapsprofiel en bodemgesteldheid steeds een beduidende rol gespeeld moeten hebben bij de totstandkoming van een folkloristisch geheel, bij de vorming van een complex van traditioneele gebruiken, of bij het ontstaan van den liederenschat van een bepaald volk. ☼ Ten allen tijde heeft vooral het landschap een kader gevormd voor de poëzie of de folklore. En aldus is het ook niet te verwonderen, dat de feesten, plechtigheden en openbare gebruiken bij elk volk goed in het landschap passen. In verband daarmee zijn ook de kleederdrachten voor ieder land vanzelf zoo geworden als zij behooren te zijn. In het grijze en roodbruine karstlandschap van Slovenië met zijn donkere dennenwouden passen het best die witte of rose, altijd licht en vroolijk gekleurde hoepelrokken van de vrouwen, rokken die klok-vormig uitstaan en bij elken pas zoo gracieus golven. De Hongaren met hun bonte dansen zijn in hun prachtige costumes als de bloemen zelf, die op de poeszta's groeien; en niemand verwondert zich in de Beiersche en Tiroomsche Alpen de bekende Dirndl- (en „Bubel“-) pakjes aan te treffen, omdat die aldaar thuishooren, terwijl ze in een gewone Europeesche stad, op de boulevards van Parijs of op den Kurfürstendamm van Berlijn absoluut geen zin hebben, evenmin als in het vlakke polderlandschap. ☼ Langzamerhand echter heeft de liefhebberij van de toeristen hier en daar in de veelbezochte „couleur locale” een dilettantisch element gebracht. De Markers, die alleen met het oog op hun bezoekers van de andere zijde van den Oceaan nog steeds voortgaan met hun „schilderachtige” drachten, erkennen daarmee dus reeds niet meer een diepere noodzaak voor het dragen ervan: zij dragen ze louter om de fotografeerbare schilderachtigheid. En helaas zijn het langzamerhand alleen nog zeer afgelegen landen, nagenoeg toeristisch onbereikbare contreien, waar de „schilderachtigheid” van de drachten en de bijzonderheid van de gewoonten en gebruiken onwillekeurig en ongezoekt, waar zij een factor van tweede orde gebleven zijn, doordat een diepere noodzaak, in een waarachtige en oude traditie belichaamd, werkelijk nog de basis vormt. ☼ Zoo is het bijvoorbeeld in Servië, hier en daar op de Dalmatische kust en ook in de minder bekende gedeelten van Monte-

negro, (het gebied der „Arnanten,” Zuidelijk Montenegro en de Sandsjak.) In het algemeen kan Joegoslavië nog bogen op een zuivere folklore, al mag hier of daar bij het eindpunt van een autobuslijn een „Cook's Montenegrijn” in splinternieuwe uitrusting expres voor de oogen van den kijklustigen vreemdeling paradeeren, of al willen de onwaarschijnlijk-fantastisch gekleede en opgesierde meisjes van het Macedonische bergland zich wát graag eens laten fotografeeren (twintig jaar geleden was daarvan geen sprake). ☼ In het woeste hoogland van Zuid-Slavië heeft de dracht, en hebben ook de zeden, de feestelijke gebruiken en de uitingen van de locale

poëzie een krijgshaftig, in het algemeen een fier en gehard karakter. Bij den liederenschat der Serviërs spelen de figuren van de Helden een groote rol; in het leven van de menschen aldaar is door de eeuwen heen het defensieve een onvermijdelijke en noodzakelijke factor geweest, en thans getuigt daarvan de folklore tot in alle details. De Servische volkspoëzie heeft twee bloeitakken: de Heldenliederen en de Vrouwenliederen. Van beide categorieën zijn er zeer vele in groote verscheidenheid van inhoud en vorm; maar tot in de teerste Vrouwenliederen toe ontbreken niet de tallooze toespelingen op het heldhaftige, op de helden en de geestelijke zoowel als lichamelijke spankracht van de oude Vojvodi. ☼ Zoo bestaat er een anecdote uit het leven van den

MEISJES IN DE KLEEDERDRACHT DER OMSTREKEN VAN KNIN (DALMATIË)

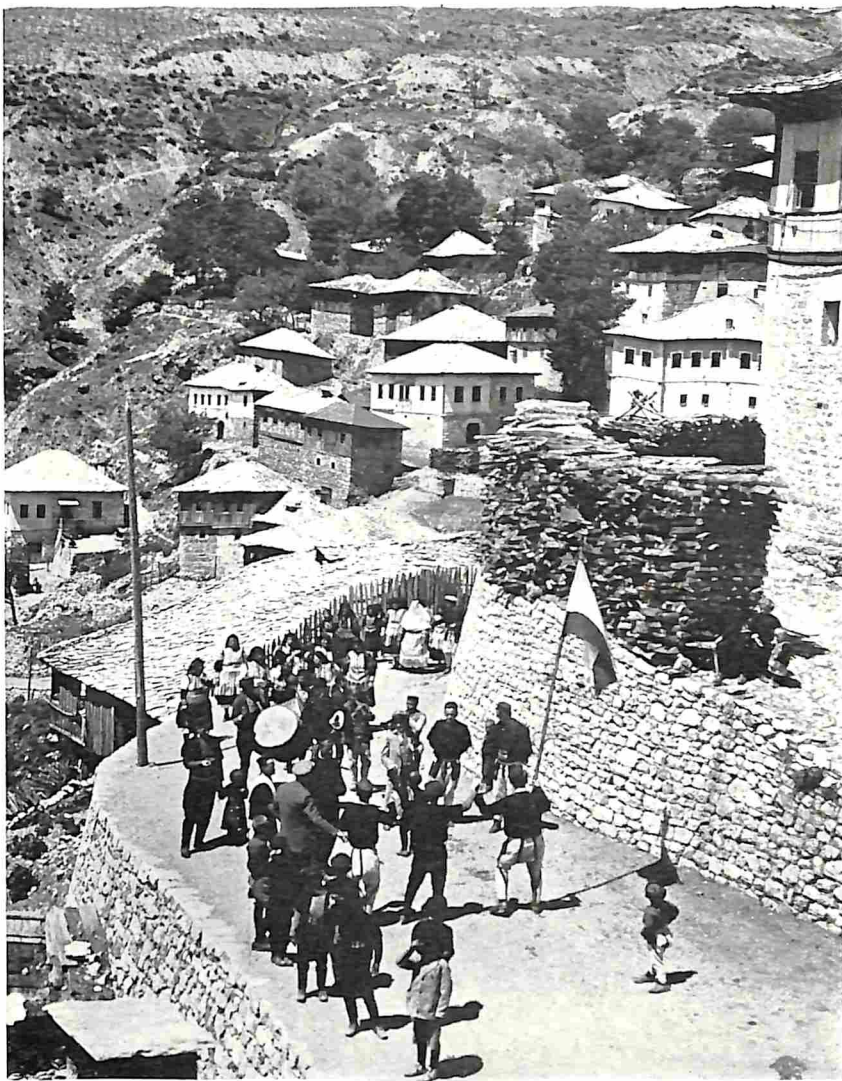
(in Montenegro) beroemd geworden ouden Vojvode Marko Popovitch. Hij leefde in de vorige eeuw, en men zegt dat hij reeds zestig jaar telde toen hij, nog ongehuwd, kennis maakte met een mooi, intellectueel zeer ontwikkeld Montenegrijnsch meisje van zestien jaar, dat op een goed internaat Fransch, Duitsch, Engelsch en Russisch vloeiend had leeren spreken en schrijven, doch dat had gezworen, „nooit te trouwen dan met een „Held”. Zij vereerde de oude Slavisch-mystieke heldenfiguren en kon zich niet indenken dat zij met iemand, die de „arendsdeugden” van de fiere bergmannen miste, gelukkig zou kunnen worden. De Vojvode Papovitch, alhoewel hij reeds witte haren had, was voor haar de verpersoonlijking van het ideaal, en nadat zij elkander te Cetinje ontmoet hadden, traden zij in het huwelijk. Toen leerde zij hem lezen en schrijven, want dat kon hij niet, en naderhand kwam een bundel gedichten van hem uit waarin hij zijn oer-eigen gedachten over het leven, nog op hoogen leeftijd en

temidden van totaal veranderde omstandigheden, uitdrukking gaf. ☼ De aloude Bruiloftsgewoonte in Zuid-Slavië wil, dat de bruid gesluierd meegevoerd wordt uit haar ouderlijk huis naar de woning van den bruidegom. Meestal geschiedt dit te paard, bij de armere menschen op een muilnier of ezel. De bruiloftsstoet, de „svatova,” bestaat behalve uit het bruidspaar en hun verwanten, uit een groot aantal soms gewapende bruiloftsgasten, waaronder enkelen traditioneele, nimmer-ontbrekende figuren zijn, die bij de bruiloft een gewichtige rol spelen. Dat zijn b.v. in de eerste plaats de Bruids-werver of „Tschausch”, dan de Peet of „Kum”, de Oude Gast of „Stari Svat”, de Vojvode of het Dorpshoofd, en de Vaandeldrager. De Bruids-werver is eenige

dagen van tevoren namens den aanstaanden bruidegom, (die somstijds het meisje zelf nog nooit gezien heeft, omdat in vele gevallen de ouders het huwelijk in orde maken buiten de jongelui om) te paard, in rijke zondagsdracht, met een met gouden munten versierde veldflesch met rakia, naar het huis van de bruid getogen en heeft haar bij wijze van scherts en formaliteit gevraagd, of zij in de svatova mede wil; hij drinkt bij die gelegenheid een heildronk op het huwelijk uit zijn veldflesch en werpt die dan aan het meisje toe, waarna ook zij drinkt. De Bruids-werver is haar aanstaande zwager, en hij kan soms ook een jongetje van tien jaar zijn. De Peet of „Rum” is degene die de Bruid bij haar geboorte ten doop gehouden heeft, en die als het ware het oude geslacht vertegenwoordigt, evenals de Stari Svat van de zijde van den bruidegom. Ook de Vaandeldrager is onmisbaar, daar men zich geen huwelijk denken kan zonder vertoon van (dikwijls zeer fraai versierde,) gouden of zijden vaandels. Bij rijke bruiloften ontbreken niet de uitdeels van geschenken aan belangstellenden of verwanten, noch de fakkeldragers. De brandewijnplengers hebben groote kruiken bij zich, waaruit ieder op den weg een heildronk mag drinken. In vroegeren tijd werd ook ruimschoots gebruik gemaakt van het geweer, om door salvo's uitdrukking te geven aan de algemeene vreugde. In Macedonië en zuidelijk Montenegro zijn zulke feesten in volkomen harmonie met de omringende grootsche, woeste en onherbergzame landschappen. Ontbreekt er, ondanks de kleurigheid van de drachten, elke idyllische noot, dit is in overeenstemming met het barre gebergte, dat geen vegetatie kent, welke de lijnen verzacht. De liederen, die er gezongen worden,

zijn de melopeeën, die men nog dagelijks in Montenegro van de herders kan hooren, en niets is zwaarmoediger of van wilder grootschheid dan dit geheel van motieven in het kader van deze bergnatuur. ☼ Menschen die geïsoleerd wonen in een dor, steenig land zullen vanzelfsprekend daaraan eenige gemoedstreken ontleenen. Zoo is den bewoner van Krivoschië, de eenzame streek in het Noord-Westen van Montenegro, een sterke eenzelligheid aangeboren, en uit eenzelligheid komt de behoefte voort aan het voeren van lange monologen. Iedere man en iedere vrouw „bezit” en „gebruikt” er dan ook een menigte liederen, die tijdens den veldarbeid of een langen tocht te voet over de verwilderde bergpaden, of bij het hoeden van de kudden geiten en schapen,

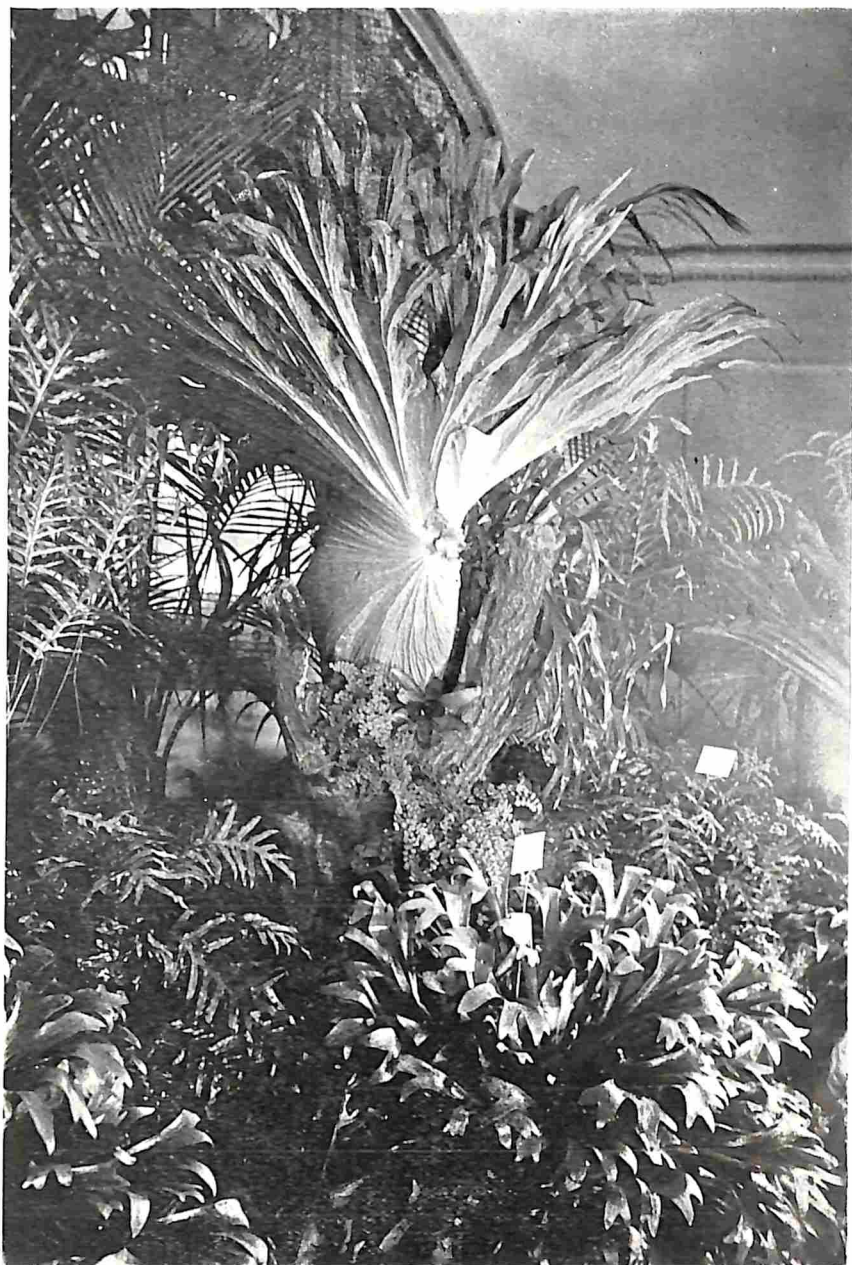
als een soort tijdverdrijf gezongen of ook gesproken worden. Zulke liederen hebben dan ook iets zeer levends, zij drukken allerhande gevoelens en gedachten uit, die in het gemoed van eenzame en geharde menschen opwellen. Dikwijls zijn het litanieën, waarin het alledaagsche, dat juist onder handen is, b.v. het plukken van de maïskolven, opgesomd, aaneengerijld en vermeld wordt. Deze eigenaardige trek van het allergewoonste in het harde bestaan een lied of een brok poëzie te maken, is, zooals men misschien weet, ook bij de Finnen en Lappen bekend, die onder het voorttrekken met hun kudden rendieren elk boompje, elk plekje mos, elken steen op hun pad gaandeweg in den monoloog opnemen, totdat een lang verslag van den heelen tocht gezongen wordt, hetgeen 's avonds in de herbergzame sneeuw hut aan een

BRUILOFTSSTOET IN ZUID-SERVIË

verre naby tot een vorm van gesprek en mededeeling kan worden. ☼ De bezigheden, die de vrouwen van de Zuidslavische bergbewoners verrichten, leenen er zich uitstekend toe, door het zingen van liederen begeleid te worden. Zoo zijn er bijvoorbeeld een menigte prachtige spinneliederen. Er is geen schijn van twijfel, of het spinnen op zichzelf heeft in de folklore van alle volkeren een zeer belangrijke rol gespeeld, en speelt bij sommige rassen die rol thans nog: voornamelijk als mythisch-religieus symbool. Men treft somtijds nog ergens in Joegoslavië zoo'n oude spinster als een sibylle aan, in haar tanige handen, een sterke oude spinrokken draait volk, onbewust van haar eigen wezen, dat kracht gedachten in met de vezels ruige wol die zij door één enkele snelle en handige beweging tot een on-

berispelijken. eindeloos-langen draad in één draait. Het spinnende jonge meisje is de verpersoonlijking van den drang tot voortbestaan in de geheele natuur. Zij spint den bruidegom naar zich toe, want zij spint haar uitzet. ☼ Het „spinnen is in de folklore dan ook eng-verbonden met het „minnen”. Betrekkingen worden „aangeknoopt” of „gesponnen” zegt bij ons nog het volk. ☼ Menig karakteristiek gebruik brengt, bij de Zuidslaven, ook de doodencultus met zich, onder andere, in verschillende vormen, het overluiden en gemeenschappelijke treuren of weeklagen. Ook dat kan men zich gemakkelijk uit de natuur verklaren: een doode immers, die uit de toch al schaarsche gemeenschap heengaat, is iemand die de achtergeblevenen smartelijker laat dan in de streken waar de bewoning veeltallig is en dichter gezaaid. In elk dorp zijn de banden tussehen de menschen hecht. Zoo klaagde in de omgeving van Belgrado een oude vrouw overluid urenlang bij een open graf. Zij lag geheel over het graf heengebogen en zong haar klacht met rauw, hartstochtelijk stemgeluid in de groeve, alsof zij den gestorvene wilde bezweren of terugroepen. Niemand van de voorbijgangers schonk er speciale aandacht aan of bleef bij haar stilstaan; maar zelfs indien men was blijven stilstaan zou zij zich daaraan niet in het minst gestoord hebben. Zij zong een eentonige aaneenschakeling van klaagstrophes, waarin het motief „je bent te vroeg, te vroeg heengegaan,” telkens pathetisch weerkeerde. Het had iets grootsch, aan een grootsche natuur ontleend: het was de spontaneiteit van de natuur zelf, die hier stem had aangenomen.

EEN PRACHTIG ONTWIKKELD EXEMPLAAR VAN DE AUSTRALISCHE VAREN *PLATYCERIUM GRANDE* IN DE SERRES VAN MONTE CARLO

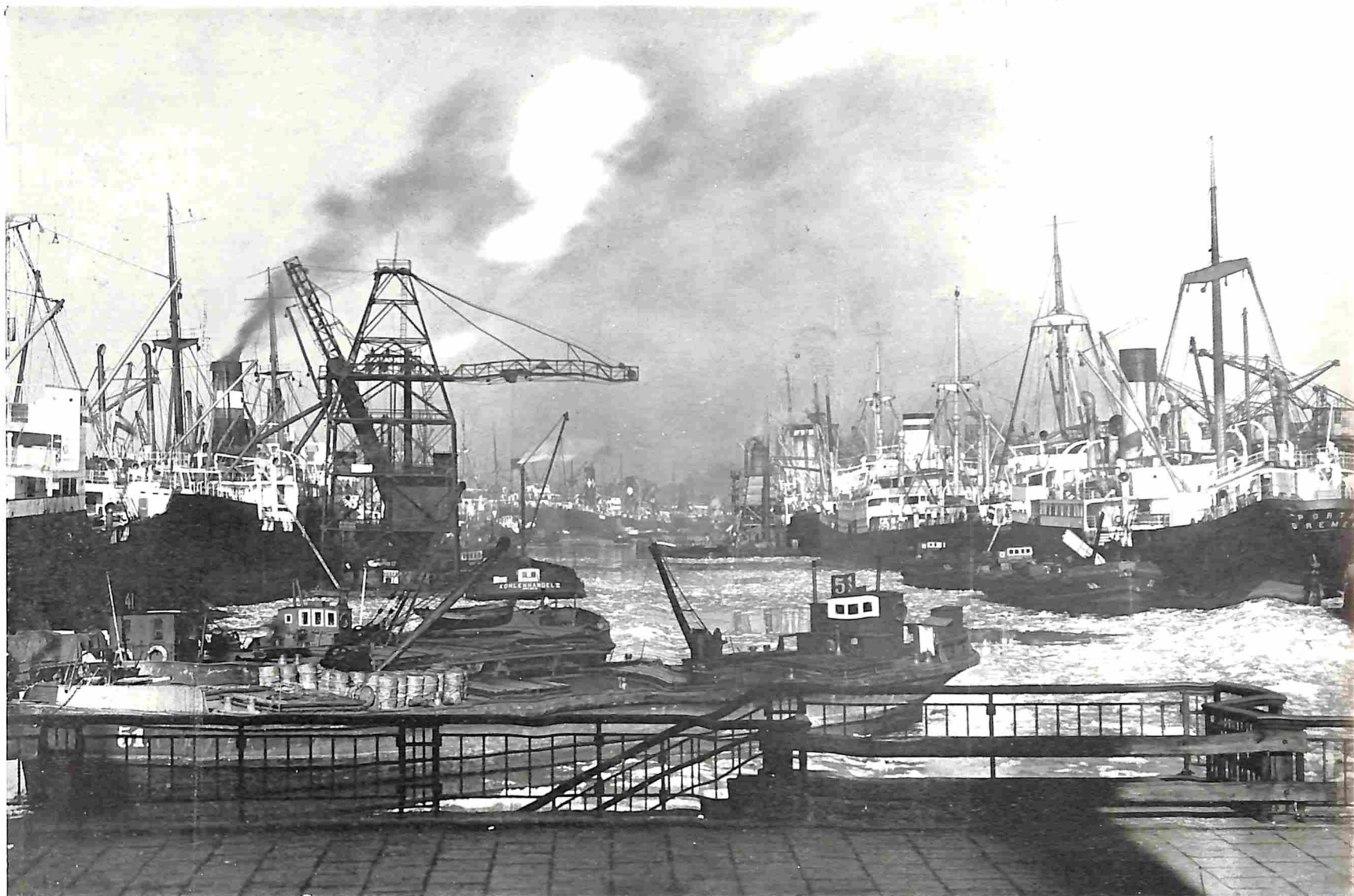
IN DE SERRES VAN MONTE-CARLO

DOOR THÉO DE VEER

ONDER het vele merkwaardige dat er in het Prinsdom Monaco voor den vreemdeling te bezichtigen valt, — merkwaardig zoowel op prachistorisch anthropologisch, als op botanisch, als op oceanographisch gebied, — neemt de collectie exotische planten, door den botanicus Aglyani in een viertal groote serres der „Société Anonyme des Bains de Mer et du Cercle des Etrangers” met zorg bijeengebracht, ontegenzeggelijk een zeer bijzondere plaats in. Een zeer bijzondere plaats, wijl de bezoeker er, naast tal van fraaie en curieuze specimina van Indische en Australische varens, en een welgeslaagde culture van „*Vanilla Aromatica*” uit Tahiti, een werkelijk zeldzaam belangrijke verzameling, — een der mooiste, zoo niet op het oogenblik „de” mooiste verzameling van Europa — van „*Anthuriums*” aantreft. Een verzameling, welke ik liefhebbers van zeldzame exotische bloemen, — en er bevinden zich hier bloemen waarvan met gerustheid zelfs kan gezegd worden dat zij bijna unica zijn, — dan ook nimmer verzuim aan te raden te gaan zien. Alles, wat wij er in die serres aan precieuzen tropenbloemen aanschouwen, is in Monte-Carlo zelf tot stand gekomen; dat wil zeggen: het is de vrucht (als ik het zoo eens mag uitdrukken) van een en veertig jaren lang met de meest

EEN FORSCH UITGEGROEIDE *ANTHURIUM VEITCHII* UIT COLUMBIA

DRIJFIJS IN DE HAVEN

minutieuze zorg toegepaste hybridisatie naast een met diep wetenschappelijke kennis geleide cultuur. Waarbij het den heer Aglyani en zijn assistenten niet alleen gelukte uit den in Monte-Carlo in 1876 uit Columbië ingevoerden „Anthurium Andreanum” een collectie planten voort te brengen waarvan de groote kleurverscheidenheid der bloemen een ieders bewondering wekt, doch waarbij hij er, door een jaren en jaren lang toegepaste delicate selectie, niet minder in mocht slagen, — getuige de thans er aanwezige prachtexemplaren van „Anthurium Veitchii”, van „Anthurium Warooqueanum”, en van de eveneens tot de Aroïdeëen behorende Zuid-Amerikaansche „Philodendron Sodiroi”, — een aantal specimina te verkrijgen, waarvan zoowel de enorme afmeting, als de schoonheid der hangende bladeren den liefhebber van exotische serregewassen in verrukking brengen. Ofschoon voor de groote meerderheid der bezoekers de divers gekleurde bloemen dan toch wel de voornaamste attractie vormen. Vooral in den winter en in het vroege voorjaar. Want alhoewel de „Anthuriums” het gansche jaar door bloeien, — althans in de serres van Monte-Carlo, — zoo zijn de wintermaanden, en die vroeg in de lente, er wat deze planten betreft, dan toch wel „le moment de la floraison par excellence”. Honderden en honderden en honderden van bonte tropenbloemen, — waaronder exemplaren welke, zooals bijvoorbeeld die van „Anthurium Sir Basil Zaharoff”, vaak niet minder dan 1 meter 35 omtrek hebben, — vulen er dan de vochtig warme broeikassen op den heuvel van Beausoleil, — honderden en honderden van bizar geteekende, tropische woudbloemen, in stemmig donker wijnrood, in vurig karmozijn, in blij oranje,

in licht geelrood, naast andere in alle mogelijke nuances van smakelijk rose, en rose-en-zeegroen, en weer andere, waarvan de kleur met die van het puurste albast te vergelijken is, piekken er dan tusschen het gebladerte of hangen er aan hunne lange, dunne stelen dan overal in overvloed boven de tusschengangen, alwaar zij, zoowel door hun eigenaardigen, gracieuzen vorm als door hun schitterend coloriet, op ’t eerste gezicht werkelijk vaak verrassend sterk aan een vlucht groote, exotische vlinders doen denken. Zeldzaam mooi gekleurde „Anthuriums” naast wondere, zilverkleurige „Platycteriums” en hel smaragdgroene „Aspleniums”. — (Australische en Indische varens). — ik herhaal ’t: liefhebbers van merkwaardige tropische gewassen kan een bezoek aan Monte-Carlo’s warme serres niet anders dan ten zeerste worden aanbevolen. En dan denk ik, terwijl ik dit laatste neerschrijf, daarbij in het bijzonder ook nog weer aan de er zoo magnifieke exemplaren van de „Platycterium Grande”, van een teer, mat olijfgroen, waarvan sommige specimens zich in Monaco op een inderdaad aan het fantastische grenzende wijze hebben ontwikkeld.

DE JONGE HERDER (Vervolg van blz. 39)
stoppelvelden, leerde, tusschen hen op den rug liggend, voor het eerst vorm en pracht der wolken, en hoewel een kind nog in jaren, ontwaakten in hem de broederlijke liefde voor het stomme medeschepsel en de stille zelfverzekerdheid van hen, die in hun jonge jaren geroepen werden om te leiden en te beschermen, om het even of aan hun eenzame handen ganzen dan wel volkeren toevertrouwd zijn.

(Wordt vervolgd)